

PROGRAM ZA BOLJŠO UNIVERZO

Drugi del

B. Cilji

Cilji, ki jih bomo zapisali v nadaljevanju, izhajajo iz spoznanja, da mora Univerza stopiti pred slovensko družbo in državo s takimi neodložljivimi strateškimi iniciativami, ki bodo prispevale k njenemu eksistencialnemu in intelektualnemu preživetju.

1. V dveh mesecih mora novo vodstvo ljubljanske univerze priti pred slovensko družbo in državo, upoštevajoč grotne okvire slovenske družbe, z razumno finančno konstrukcijo, ki bo mednarodno primerljiva in ki bo Univerzi in univerzitetnemu poklicu omogočala družbeni prestiž, normalno delo in aplikacijo mednarodnih standardov. Ni treba posebej dokazovati, da se obubožana univerza in finančno podhranjeni profesorji ne morejo, ne da bi bili ob svoje dostojanstvo, relativno enakopravno odpirati v svet in gostiti svoje rojake iz uglednih mednarodnih okolij. O tem, kaj se dogaja z univerzitetnimi plačami si lahko pogledamo na primeru plač rednih profesorjev. Ti so še na začetku tega leta zaslužili približno 2000 nemških mark, kar je približno ena četrtina tistega, kar zaslužijo na primer njihovi avstrijski kolegi. Danes je ta plača, izračunano v markah, padla pod tisoč mark. Kolegi ekonomisti mi pravijo, da bo na koncu leta padla pod petsto mark, če ne še bolj, kar pomeni, da se skokovito približujemo ravni plač, ki jih imajo romunski univerzitetni učitelji. Naj mi oprostijo romunski kolegi, ki jih tukaj izrabljam bolj kot metaforo kot kaj drugega, če zaključim, da z romunskimi plačami ni mogoče z univerzami ali na univerzi kaj pametnega početi. Tega problema ni mogoče odpraviti z izgovorom, da je pač stanje slovenskega gospodarstva katastrofalno, kajti na nekaterih področjih, kot se vidi iz vladnega proračuna, je denarja veliko, in zato moramo vztrajati pri odgovoru na vprašanje, zakaj ga ni na univerzo oz. za uni-

verzi? Poleg tega ne smemo zanemariti velike materialne in intelektualne škode, ki jih povzročajo štrajki, h katerim se morajo zatekati na Univerzi v zadnjem času. Studentski standard, merimo tako na najosnovnejše življenjske probleme kot tudi mizerne pogoje za študij (čitalnice, literatura, premajhne in slabo opremljene predavalnice itd.) je prav tako neznosen. Materialne zahteve je treba izraziti v konvertibilni vrednosti, sicer se dogovori izničijo že v nekaj mesecih, če že ne tednih. Če bo odgovor negativen, bi to pomenilo, da slovenska država in družba univerze ne potrebujeta, vsaj takšne ne, kakršno deklarirata v svojih (ali so sploh resno mišljene?) deklaracijah. Zaenkrat si (še) dovoljemo dvomiti v negativen odgovor.

2. Skrajni čas je, da si ljubljanska univerza s pomočjo slovenske in mednarodne pameti postavi vprašanje, kakšna hoče ali bi morala biti čez na primer deset let, ko bo vstopila v tretje tisočletje. Kot rektor bi se zavzel za ustanovitev devetčlanske ad hoc komisije, ki bi jo sestavljali po trije (najbolj) ugledni znanstveniki iz Slovenije, trije iz izseljenstva in trije iz sveta, ki bi jih priporočil avtoritativni organ, ki se ukvarja s problemom univerze v Svetu Evrope v Strasbourgu (na primer CC-PU, t. j. stalna konferenca za meduniverzitetno sodelovanje). Komisiji bi bilo naloženo, da v letu dni izdelata dolgoročni projekt Univerze v Ljubljani, ki bi bila po svoji temeljni zamisli slovenska in evropska. Komisija se ne bi ukvarjala le z idejo

univerze (problem spora med "generalisti" in "specialisti", eventelne razdelitve univerze itn.), temveč tudi s prostorskimi alternativami (popolnoma nova univerza, "campus", razpršena po mestu itn.) in napoved poleg domačih tudi mednarodnih interesov in finančnih virov. Eden možnih vzorov je Evropska univerza v Firencah, ki jo je v bistvu ustanovila EGS, ljubljanska ideja bi se morebiti povezala s Svetom Evrope, katerega politična filozofija evropskega združevanja presega okvire povezovanja nacionalnih držav in nam je v tem pogledu "naravno" bližja. Ena tretjina učiteljev in študentov bi prišla od zunaj. Če bi ideja postavitve nove ljubljanske univerze doživela v Sloveniji ugoden sprejem, bi morebiti v kakih desetih letih s pomočjo širše vsenacionalne in internacionalne akcije lahko prišlo do njene realizacije. V Sloveniji bi nadalje morali sprožiti akcijo po vzoru "Marshallovega plana", ki bi priklical številne domače in izseljenske donatorje poleg drugih, že omenjenih, v svetu. Morda se zdi ta cilj preveč drzen, morda celo utopičen, vendar ni bila nič manj utopična v svojem času na koncu 1. svetovne vojne ustanovitev današnje ljubljanske univerze ali pričakovanje, da lahko Slovenija vstopi v Evropo in naslednje tisočletje z bistveno nespremenjeno univerzo. Tudi če bi se izkazalo, da ugotovitve komisije, do kakršnihkoli bi se že dokopala, ne bi bilo mogoče v popolnosti realizirati, to ne bi pomenilo, da bi ostali brez učinka na

dosedanjo znanstveno razvojno strategijo in organizacijski model naše univerze.

3. Mednarodno akademsko mobilnost, ki vključuje tako profesorje kot študente, je mogoče že sedaj bolj izrabiti, kot je bil to primer do sedaj. Merimo na vrsto novih evropskih programov kot so to Demosthenes, Tempus, Erasmus in drugi. Podiplomsko izobraževanje je mogoče v večji meri kot doslej opreti na te programe. Še prej pa je potrebno podiplomski študij vsaj na institucionalni ravni izenačiti z dodiplomskim, t. j. da traja štiri leta in da je zastavljen kot ciljni doktorski študij z vmesno pripobivijo magistrskega naziva.

4. Poleg tistih oblik mednarodnega sodelovanja univerzitetnih učiteljev, ki relativno uspešno in na individualni ravni spodbujajo sodelovanje med univerzami, podpisniki medsebojne izmenjave, je treba okrepiti mednarodni znanstveni pretok predvsem v okviru resorsnih ministrstev. Po drugi strani pa bi bilo najverjetneje potrebno ZAMTES spremeniti v nacionalno fondacijo po vzoru francoske CNRS. Ostale institucije, ki so preveč "blizu vladi" lahko mednarodno univerzitetno oz. intelektualno sodelovanje preveč podredijo muham vsakokratnih sprememb na oblasti.

5. Rektor imenuje ad hoc komisijo članov, sestavljeno iz vidnih strokovnjakov za organizacijo in poslovanje, ki naj posodobi in morebiti centralizira finančno in eventualno drugo poslovanje Univerze in fakultet. Pri tem racionalizacija in centralizacija teh področij ne smeta iti na račun dosežanj samostojnosti fakultet na Univerzi, temveč se zanjo odloča na temelju skupne in individualno spoznane koristnosti oz. učinkovitosti.

6. Uveljavitev sobotnega leta za vse univerzitetne učitelje.

7. Rektorja univerze, ki si potem sam sestavi prorektorsko ekipo, izvolijo na predlog fakultetnih PZS na tajnih volitvah vsi redni (in izredni?) profesorji ljubljanske univerze. Zavedam se, da ta zamisel ni idealna in da jo bodo pospremili tehtni ugovori. Vendar se mi zdi dosedanji sistem s pomanjkljivimi pravili, ki dopušča vdor poljubnih razlag in še bolj poljubnega ravnanja fakultet, še bolj poljubnega ravnanja fakultet, še slabša rešitev. Moram priznati, da "kartelni" dogovor (če si dovolimo vzporednico s podobnim pojavom, ki ga v ekonomskem svetu izobčajo) nekaj fakultet in drugih šol, da podprejo "svoja" dva kandidata za rektorja, ne da bi se te prej sploh seznanile s programi preostalih kandidatov, blago rečeno, ni v duhu dobrih šol, da podprejo "svoja" dva kandidata za rektorja, ne da bi se te prej sploh seznanile s programi preostalih kandidatov, blago rečeno, ni v duhu dobrih tradicij universitas in ni pošten do preostalih kandidatov. To se je dogajalo tudi v preteklosti in posalo utečen vzorec, zaradi česar se njegovi akterji niti ne zavedajo njegove spornosti. To dejstvo in močni argumenti, ki stojijo proti njemu, so tega kandidata za rektorja pripeljali do neprekljivega sklepa, da odstopam od kandidature v sklepnem, t. j. formalnem postopku izbire rektorja.

SECESSIONS-FORMAT.

NEKOČ JE BILO DRUGAČE

Za današnje družino bi lahko rekli, da ji predstavlja otrok središče, od njega se pričakuje, da bo že zgodaj mislil s svojo glavo in bistre misli, izrečene iz otroških ust, so staršem v ponos. Današnji pubertetni je po pravilu "problematičen" in od staršev se zahteva spoštovanje tega obdobja in posebno rahločutnost ter začasno potlačitev lastnih potreb.

Splošna mentaliteta goji do staršev visoka pričakovanja in eden večjih dokazov neuspešnosti pomeni v današnjem času neuspeh na področju vzgoje svojega otroka. Materinstvo in očetovstvo sta prikazana kot primarna življenjska funkcija z največjim smislom. Današnji stari starši pa se čudijo popustljivosti mladih pri vzgoji in se ob tem spominjajo vzgojnih metod svojih staršev. Tako se zdi, da vsaka generacija, ki ji otroci odrastejo, v vzgoji vnukov opazi predvsem razlike in šele pregled skozi čas pokaže, da gre le za spremembo načina vzgoje.

Ker nas zanima problem vzgoje ženskega spola, si za izhodišče našega zgodovinskega popotovanja oglejmo nekaj zanimivosti deklet in deklet v današnjem času. Če na primer opazujemo trinajstletna dekleta, bomo brez težav opazili, da se bistveno ločijo od svojih vrstnikov moškega spola. So samostojna, kritična, ambiciozna in polna vprašanj, pripomb in idej o tem, kako bi spremenila odnose v okolju, ki jih želi umiriti in spremeniti v "pridno" povprečje. Zanimivo je, da imajo danes, pri teh letih še vodilno vlogo v razredu in se jim fantje zdijo otročji. Še bolj pa je zanimiva tista točka v njihovem življenju, ko bodo ta, danes odločna dekleta, zaostala v boju in bodo pomembne položaje v družbi prevzemali njihovi, danes še manj aktivni in podrejeni, vrstniki moškega spola.

Menimo, da je v mentaliteti današnjega časa vsebovan ves pretekli čas in sodobnost lahko lažje razumemo, ko jo skušamo zaobjeti s pogledom iz oddaljenosti, ko se nam časovno dogajanje predstavi kot proces. Pri poskusu razumevanja gornjih problemov smo tako pozornost usmerili k problemu vzgoje deklet v prvi tretjini tega stoletja. Ljudje, ki so stari starši otrok, ki danes odrasčajo, so vzgojili starše teh otrok. Miselnost pa se spreminja počasi. Če so predčerašnjim verjeli, da so starši za vzgojo otrok odgovorni Bogu in včeraj, da so odgovorni skupnosti, pa smo danes na meji obojega. V vseh primerih se od staršev zahteva vzgoja v imenu Zakona, pa naj bo to Bog ali Skupnost, poslušnost Bogu ali Skupnosti. Oblika in vsebina sta predpisani, pa naj obljubljata večnost v nebesih ali enakost na zemlji.

Preden si oglejmo slovenske vzgojne napotke izpred dveh generacij, se še na kratko ozirimo v zgodovino.

Tja do srednjega in začetka novega veka so otroci spadali med odrasle takoj, ko niso bili več življenjsko odvisni od matere. Takoj za tem pa so se vključili v vsakdanje življenje v družini, ki je izpolnjevala določene funkcije, ni pa prodirala globoko v čustvenost. Intimnega življenja ni bilo, intenzivnost družabnega življenja ni puščala prostora za družino. Otroke so že kmalu poslali od doma, da so se po poti direktnega prenosa znanja od generacije na generacijo, izučili poklica. Domov so se redko vračali.

Kako je prišlo do tega, da je šola postala običajni instrument družbene iniciacije kot priprava prehoda otroka v življenje odraslih? Želeli so oddvojiti mladost od pokvarjenega sveta odraslih, očuvati njeno izvorno nedolžnost. Skrb za vzgojo in izobraževanje sta prevzeli šola in cerkev. S tem postane jasno, da otrok ni zrel za življenje, da ga je treba vzgajati in izobraževati. S tem se spremeni bistvo družbe v celoti. Družina ni več samo institucija privatnega prava, namenjena ohranitvi imena in dobrin, temveč prične izvajati moralno in duhovno funkcijo, oblikuje dušo in telo. Starši, ki otroka pošiljajo v šolo, otrokom ne nudijo le življenja, ampak tudi dobro in sveto življenje. Mnogi so bili pripravljeni dati ves svoj denar za šolanje svojih otrok.

Ta skupna skrb družine, moralistov in upraviteljev, je otroku odvzela svobodo, ki jo je prej imel med odraslimi. Ta skrb je na njem uporabila palico, zapor in kaznovanje. Vendar pa je ta skrb izražala tudi nekaj, kar se razlikuje od ravnodušnosti: posesivno ljubezen, ki bo prevladovala od 18. stoletja naprej. Moderna družina postavi zid med svoje privatno življenje in družbo, člani družine so povezani s čustvi, navadami,

načinom življenja. Skupnost staršev in otrok se poudari skozi kodificirani jezik, organizacijo bivališča z izumom salona in ločitvijo spalnih prostorov ter organizacijo hranjenja.

Od 18. stol. pa do danes se občutenje družine ni bistveno spremenilo, sprememba je le v tem, da je zajelo vse družbene sloje in ni več omejeno le na meščansko družino.

Spoznali smo, kaj se pričakuje od staršev in v tem kontekstu so tudi leta 1910 spisani napotki ljubljanskega škofa Antona Bonaventure slovenskim materam, kjer jim je poodčital: "...da jim manjka natančnega pouka, kako ravnati takoj od otrokovega rojstva, da se otrok telesno in duševno lepo razvija, da se utrdi in pripravi posebno za čas, ko se začuti spolni nagon, ko se začutijo silne nečiste skušnjave in v katerem premnogi padejo, ter globoko v nesramnost zabredejo, škodujejo sebi na duši in na telesu, pa tudi druge za seboj v blato potegnejo." Materi svetuje, kako mora v času nosečnosti skrbeti za svojo dušo in telo, da bo tudi otrok zdravlega telesa in čiste duše. Če bo jokajočega otroka mati jemala v naročje, bo postal preveč "svoječlaven" in mu ne bo mogoče ustreči.

In kako je po njegovem treba skrbeti za nesmrtno dušo? Otrok ne sme brez potrebe ležati gol, da ga ne vidijo bratje in sestre, ker bi to imelo slabe posledice. Materam pove, da se bo otrokom razvila ljubezen do staršev le, če ne bodo preveč lahkomišelnih, nepotrpežljivih, jezne in surove. Gorje materi, ki popusti trmastemu otroku, kajti "plevelj bo hitro bujno porasel". Če z dojenčkom drugače blago ravnajo, bo zadosti hud pogled, ostra beseda, da se umiri. Otrok mora vedeti, da se očetov hudi pogled in ostra materina beseda ne moreta premagati. Dovolj zgodaj naj otrok spozna, da mora delati po volji staršev. Ubogati mora slepo, ker starši tako hočejo. Starši pa naj se potrjujejo, da bo otrok ubogal z veseljem. Če vzgoja doseže, da se otrok zaveda svoje odvisnosti od staršev, bo to pomenilo, da vlada duša nad telesom, nad svojevoljnimi, nizkotnimi, "počutnimi" nagnjenji.

Kakšna je torej vzgoja za sveto čistost? Zdravo telo, preprosta hrana, utrjeni živci, dobro razvita volja, strah božji in gnus do greha. Od malega je treba otroke navajati na nežno sramežljivost, odeti naj bodo in ne smejo se na dotičnem kraju dotikati. Otrok naj izve od matere, da je telo božja last in služi nesmrtni duši. Otroci naj tudi po nepotrebnem ne odhajajo od doma, da ne bi slišali nespošdnih šal in besed, njihove prijateljke pa naj starši

skrbno izbirajo. Še posebej pa je za vzgojo svete sramežljivosti potrebno poskrbeti pri hčerkah, ki naj se z dečki raje ne družijo preveč.

Anton Bonaventura je nekatere teh nauk, namenjenih posebno materam, povzel iz vzgojne literature za nemške in avstrijske starše. Vemo pa, da sta to deželi, ki sta bili daleč najbolj konservativni in sta najdlje ohranili najbolj surove vzgojne metode in najdlje vztrajali pri pokorščini, disciplini in redu.

Če je do druge svetovne vojne v uradnem vzgojeslovju veljalo, da je otrok božja kultura in božja last, ter sta starša le njegova namestnika, ki otroka v kratkem življenju na zemlji vzgajata za večnost, nas nemara preseneča nespremenjena naravnost v socialističnem obdobju ločitve cerkve od države. Leta 1957 Gustav Šilih zapiše, da otrok ni last staršev, ampak skupnosti in jim je izroččen le v varstvo, zanj pa odgovarjajo skupnosti.

Na koncu si oglejmo, kako so se duh časa in omenjeni vzgojni napotki odražali v premožni ljubljanski obrtniški družini, v kateri so se v 20. letih našega stoletja rodila tri dekleta. Pripoved smo povzeli po gradivu na Oddelku za etnologijo v Ljubljani, iz razgovora z informatorko, iz omenjene družine.

Mati je vodila gostilno, oče je imel svojo obrtno delavnico, za dekleta pa je skrbela stara mati. Ko so deklice prerasle dvorišče, so pričele prihajati k materi v kuhinjo, kjer jih je počasi uvajala v umetnost priprave hrane in, kjer je vsaka sodelovala po svojih močeh. Od njih niso zahtevali preveč. Ko so opravile naročeno, so se smele iti igrati.

Družina je jedla v kuhinji ob gostilni in ta način prehranjevanja ni omogočal privatnega družinskega obeda, ker je vsak trenutek lahko kdo zmotil očeta. Tudi vsi, ki so pomagali pri delu, so jedli skupaj z njimi.

Hrane je bilo vedno dovolj. Če so si hotele vzeti hrano, so morale vprašati mater. Nikoli se ni zgodilo, da bi katera pojedla en sam kosček sladice, ne da bi za dovoljenje vprašala mater in le-ta ni nikoli nobeni odrekla. V predalu so bile dišeče melisnice, predal ni bil zaklenjen, pa se kljub temu ni nikoli zgodilo, da bi jih katera pojedla brez vprašanja.

Vse tri deklice so spale v sobi staršev vse do šole. S šolanjem je prišel čas selitve v drugo sobo. Vse tri skupaj. V sobi ni bilo nobenega blišča, po ničemer se ni dalo ugotoviti, da je to dekliška soba. Za red v sobi so morale skrbeti same. Za učenje je

bila namenjena druga soba, ki je bila edina zakurjena.

V salonu je bilo mnogo knjig in klavir. Vsa tri dekleta so se učila igrati nanj. Glasbeni učitelj je prihajal v hišo, da ne bi same odhajale ven. In, ko je prišel čas, da so smele plesati, to ni bila možnost za odhod od doma in za vstop v družbo drugih mladih ljudi, kajti oče se je odločil drugače. V Kazini je naročil plesnega učitelja, povabil nekaj uglednih mladih fantov iz sosesčine in pouk plesa se je odvijal kar doma.

Vedno so bile lično oblečene. Mati je izbrala za vse tri enako blago, iz modnega žurnala so same smele izbrati model, sešila pa ga je šivilja, ki je prihajala domov. Le čevlje so si smele izbrati same.

Za izobrazbo svojih hčera sta starša dobro poskrbela. Vse tri so končale gimnazijo, odhod na univerzo jim je preprečila vojna. Ker sta bila starša preveč zaposlena, da bi jima pomagala pri učenju, sta imela vedno "na hrani in stanovanju" učitelja ali učiteljico. Po šoli je bilo treba naravnost domov, ljubljanske ulice so spoznavale le ob nedeljah, ko so s staro materjo odhajale v mesto v cerkev.

"Pri nas doma je bilo zelo strogo, topli pa nas niso nikoli, nobeden, zadoščal je samo strogi pogled, pa smo že vedele, kaj nam je storiti." Če so se med seboj prepirale, so morale klečati v kotu. Tako je kaznovala mati, očetu ni bilo potrebno, saj je zadoščal že njegov pogled.

Kljub blaginji so otroke navajali k varčnosti. Prosti čas so preživljale tako, da je k njim hodila na obisk družina z enako starimi otroki. Med njimi je bil tudi deček, ki je bil lepo vzgojen in so se smele igrati z njim, le oče jih je na vsake nekaj časa prišel pogledat.

Dekleta so hodila v versko šolo, doma jih je v vero uvajala stara mati. Ob nedeljah in praznikih so hodila v cerkev. Ob rojstvu so jih krstili, doma so praznovali Veliko noč in Božič, ob petkih se ni jedlo mesa, kar pa je bila nazvven tudi vsa religioznost.

Mati jih je dolgo dojila in jih zelo zgodaj navajala na red pri hranjenju in čistoči. Bile so zgodaj čiste in na to so bili ponosni. Svojo goloto so skrivale druga pred drugo. Doma se ni nikoli grdo govorilo, če pa se je v prisotnosti deklet kdo od odraslih spozabil, jih je oče s kretnjo odgnal proč.

Že zelo zgodaj so imeli doma radio, ki ga je smel prižgati le oče.

Družba otrok je bila omejena, družba otrok izbrana. Šolale so se v šoli, kjer so se srečavale le z otroki iz katoliških družin. Prosti čas so preživljale z otroki, ki jih je oče "dovolil".

Ko je bilo dekleta potrebno poučiti o pomembnih stvareh, jih je mati odpeljala k šolski zdravnici, kasneje pa se o tem ni več govorilo.

Posebej spoštljivo so se morale obnašati do starejših ljudi. Med seboj se niso prepirale, ker bi to motilo starše. Pri vsem tem je v hiši veljal red pri vstajanju, odhajanju v posteljo in pospravljanju. Marsikatera obleka se je ohranila do danes kot nova, prav tako igrače in knjige.

Ko smo informatorko povprašali o skritih željah deklet in njihovih razmišljanjih je dolgo molčala in po skrivnostnem nasmehu dejala: "Nekoč je bilo vse drugače. Samo pogled in vse smo razumeli. Danes so otroci drugačni."

Literatura:

1. Philippe Aries, *Vekovi detinjstva*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1989.
2. Anton Bonaventura, *Staršem, Pouk o vzgoji*, Katoliška tiskarna, Ljubljana 1910.
3. Jean L. Flandrin, *Družina, Sorodstvo, družina, spolnost v Franciji od 16. do 18. stoletja*, Delavska enotnost, Ljubljana 1986.
4. Mati vzgojiteljica, *Vodilne misli krščanske vzgojeslovja*, Dekliški list "Vigred", Ljubljana 1929.
5. Alenka Puhar, *Prvotno besedilo življenja, Oris zgodovine otroštva na Slovenskem v 19. stoletju*, Biblioteka Globus, Zagreb 1982.
6. Iztok Saksida, *Šola, Učitelj, mati in otrok*, Delavska enotnost, Ljubljana 1986.
7. Gustav Šilih, *Vzgoja naših otrok*, Prešernova družba, Ljubljana 1956.
8. Colin Ward, *The Child in the City*, Penguin Books, London 1979.

HUMANISTIKA ZA RAZLIČNOST

Morda smo kljub konsistentni odločitvi, da poročamo o dogajanju v ljubljanskih humanističnih krogih na straneh časopisne priloge, ki skuša v puščobo mariborske humanistične produkcije vnesti nekaj svežine, vendarle nekoliko v zadregi. Vnaprej smo namreč prepričani, da se oglašamo s področja, ki vesoljnemu bralstvu mariborskemu ni prav blizu. Postavljamo si torej vprašanje, kako širšemu krogu ljudi, ki ne pripada neposredno univerzitetnemu humanističnemu polju, poročati o dogajanju izza odmaknjenih zidov univerzitetne institucije.

Odnos med produkcijo in konsumpcijo humanistične teoretske produkcije je seveda dokaj zapleten in ga na Slovenskem nihče ne upa prav pogumno reflektirati. Prvo dilemo, ki se nam s tem v zvezi zastavlja, bi lahko navezali na prepričanje, da je humanistično univerzitetno dogajanje povsem odmaknjeno od javnosti, da celo težko govorimo o priznavanju njegovega družbenega pomena. Potemtakem se s svojim namenom že od vsega začetka bližamo točki dvoma, kjer se bomo vprašali, če ni morda utopično računati na pripravljenost in poslušnost za neko novo in tudi nasploh pomembno univerzitetno dogajanje. K temu nas še posebej napeljuje izkušnja ob lanskoletnih predavanjih iz cikla *Izpod pulta* v mariborski Univerzitetni knjižnici.

Eno je, da poteka že drugi krog letnega ciklusa vsakotedenskih predavanj HUMANISTIČNEGA SIMPOZIJA, ki ga na Filozofski fakulteti organizira *Oddelek za sociologijo - sociologijo kulture* kot svojo posebno ponudbo, namenjeno najširši intelektualni javnosti. Dejstvo je tudi, da pomeni Humanistični simpozij le eno izmed presežnih dejavnosti ob sicer bogati redni študijski ponudbi, s katerimi je povezano ime oddelka, ki si je s tem,

predvsem pa pod energičnim vodstvom predstojnika oddelka, doc. dr. Iztoka Saksida, in okoli njega zbranih mladih moči, pridobil zavidljiv sloves znotraj Filozofske fakultete in najbrž tudi izven nje. Nadalje bi lahko omenili, da pomeni Humanistični simpozij, ki združuje različne smeri humanističnega teoretskega ustvarjanja, neko povsem novo vrednoto intelektualne komunikacije, kar poleg vsega plemeniti kvalitativni nivo študijske ponudbe na Filozofski fakulteti.

Kot je razvidno iz gornje predstavitve, so se vrste intelektualcev, zavežanih humanistični produkciji, združile v okviru Oddelka za sociologijo in lahko govorimo o obetavni institucionalizaciji tovrstnega početja pod okriljem univerzitetne ustanove. Korenine temu gre iskati v ideji *Vesele znanosti*, ki je pred tremi leti v *KUD "France Prešeren"* v Ljubljani porodila prvi ciklus predavanj izven univerzitetnega polja. Omenjeni prostor je pomenil morda zadnjo ustanovo, ki je ohranila naboj ljubljanskega alternativnega gibanja, s katerim je neogibno povezan tudi vrh teoretske produkcije 80.-ih let.

Naslednji problem, za katerega bi lahko rekli, da posega v bistvo smisla humanistike, pa se nanaša na tim. "odjemalce" oz. koristnike, ki jih znotraj univerzitetnega ustroja predstavljajo študenti. Prav zaradi študentov kot objektov izobraževalne produkcije se zdi institucionalni okvir temu početju nujen. Začetno prizadevanje znotraj univerzitetne societatis na ta način postane dolgoletna in nadvse obetavna naložba, od katere z optimizmom pričakujemo učinke v smislu kulturne formacije. Prav v humanistični vzgoji študentov, ki so k temu nekako nevede prisiljeni prek strukture univerzitetnih razmerij, pa lahko iščemo rešitev v uvodu zastavljenega problema nelagodja.

Na tem mestu omenimo, da se Maribor krčevito upira ustanovitvi visokošolske ustanove, ki bi posedovala humanistično vednost. Vzroki takemu uporu so seveda povsem iracionalni in nimajo v morebitnih idejah o mariborski inferiornosti ali celo o možni podrejenosti do Ljubljane, ki bi za začetek posodila svoje ustvarjalne moči, nikakršne inteligibilne osnove. Rezultat izrinjanja humanistike iz Maribora bo navsezadnje škodil mestu samemu, v končni instanci to pomeni perpetuiranje splošne kulturne pobežavljivosti, odsotnost kritičnega razuma v javnosti in neprecenljiva škoda splošnemu kulturnemu nivoju univerzitetnega mesta, ki nikakor ne zmore formirati nazivu ustrezne kulturne ravni.

Na obljubljenem Zahodu spada menjava kraja študija med temelje študentske kulturne izkušnje. Po tem zgledu bi lahko obstoj konkurenčne humanistične univerze v Mariboru, ki bi uspela privabiti izvenregionalno populacijo, pomenil novo kulturno kvaliteto mestnemu življenju. Maribor po našem globokem prepričanju torej nujno potrebuje filozofsko oz. humanistično fakulteto; pa ne le zato, da bi s tem zadržal intelektualni potencial na domačih tleh, ampak tudi zaradi kulture intelektualne komunikacije v prostoru, ki bi ga s kvaliteto ponudbo zmožeg obvladovati. Če je iz Ljubljane skoraj enako dolgo potovati v Celovec, Trst, Zagreb ali Maribor, ima Maribor odlične komunikacijske možnosti z Gradcem (in naprej Dunajem), kakor z Ljubljano in Zagrebom. V prizadevanju preseganja slovenske zaprtosti in izoliranosti, v iskanju povezovanja v konkretnih odnosih, je prikazana mreža za slovenski prostor, predvsem pa za slovenski razvoj, strateško izjemnega pomena, Mariboru pa bi v njej lahko pripadala povsem enakopravna vloga. Hkrati s tem bi se Maribor izmaknil večnemu merjenju sil glede univerzitetne pomembnosti znotraj nacionalnega okvirja, kajti postal bi konstitucionalni element nekega širšega in odprtejšega, s tem pa tudi svobodnejšega in navsezadnje plodnejšega povezovanja.

V tej perspektivi se tudi odločamo za najavo programa predavanj HUMANISTIČNEGA SIMPOZIJA. Izkušnja iz preteklega leta je pokazala, da je lahko takšna oblika povezovanja posameznih humanističnih disciplin zelo plodna. Predvsem pa menimo, da s tem ustvarjamo polje strpnega dialoga med različnimi konceptualnimi polji, kar je še zlasti

s pedagoškega vidika naše institucije zelo dobrodoše zglede.

V lanskem ciklusu HUMANISTIČNEGA SIMPOZIJA nas je prav posebej prijetno presenetila številna udeležba študentov, ki so skozi celo leto tvorili konstantni delež publike. Tako si upamo trditi, da se humanistična vednost prek raznolikosti tematike in zastopanosti posameznih disciplin ponovno vrača na Filozofsko fakulteto v Ljubljani.

V letošnjem ciklusu HUMANISTIČNEGA SIMPOZIJA smo v prvem delu pozornost usmerili predvsem v študije, ki se ukvarjajo s temeljno različnostjo medosebnih odnosov - študijem spolov, oz. ženskim študijem, v poletnem semestru pa nameravamo predstaviti posebej izbrano ponudbo tematike, ki sicer sestavlja *program postdiplomskega študija* na Oddelku za sociologijo-sociologijo kulture.

V času, ko se polje drugačnosti vse bolj zapira, ko tudi razsvetljena misel ne najde več pravega mesta, je naš namen ponuditi prostor, ki bi poleg intelektualnega uživanja omogočal tudi komunikacijo, torej družabnost.

Objavljamo *celoten program predavanj prvega semestra*, saj pripravljamo v sodelovanju z *Univerzo v Mariboru* in *Univerzitetno knjižnico* izbor najzanimivejših tem tudi v Mariboru. Na tak način nameravamo vztrajati v nekakšnem medinstitucionalnem statusu dogajanja v sklopu *Izpod pulta*, seveda v globokem upanju, da naša prizadevanja ne bodo končala med ostalimi mariborskimi industrijskimi odplakami.

AKADEMSKI DOGODEK LETA

Od 9. do 12. decembra bo v Ljubljani gostoval eden vodilnih svetovnih lingvistov,

prof. Oswald DUCROT

s ciklusom predavanj na temo **Argumentacija v jeziku: topos in polifonija**.

Za organizacijo je poskrbela dokaj pestra družina ljubljanskih ustanov: *IPrA - Distribution Centre for YU, ISH - Institutum studiorum humanitatis, Centre culturel Charles Nodier in Oddelek za sociologijo FF Univerze v Ljubljani*. Mošnje je odvezalo tudi *Ministrstvo za znanost in tehnologijo RS*, ki je denarno podprlo seminar, pa tudi *Oddelek kongresnih dejavnosti pri KD Ivan Cankar*, kjer se bodo odvijala simultano prevajana predavanja, je šel na roko organizatorjem. Tako si lahko obetamo ne samo izbrano domačo udeležbo, ampak tudi precejšnje število tujih gostov, kajti za prof. Ducrota je značilno, da gostovanja izven Francije v zadnjem času ne sodijo med njegove pogoste odločitve. S tem pa se lingvistični intelektualni družinski obeta v Ljubljani zanimiv teden, ki bo poleg novih družabnih navezav omogočal neposredno izmenjavo mnenj.

Na kratko predstavimo francoskega gosta. Oswald Ducrot je bil rojen 27. novembra 1930 v Parizu. Po študiju filozofije na *Ecole Normale Supérieure* je poučeval filozofijo na več gimnazijah v Franciji. Preden je postal raziskovalni direktor na *Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales* v Parizu je sodeloval s *Centre National de Recherches Scientifiques* in *Andréjem Martinetom*.

Oswald Ducrot je predaval na več univerzah v Evropi, Severni Afriki, Severni in Južni Ameriki, in imel daljše seminarje na univerzah v Campinasu, Stuttgartu, Montrealu, Ženevi, Berkeleyju, Svobodni univerzi v Berlinu, itn.

Pri nas poznamo njegovo delo po zaslugi *Studia humanitatis*, kjer je že v drugem letniku zbirke, leta 1987, izšlo njegovo delo **Izrekanje in izrečeno**. Sicer pa je avtor naslednjih del: *Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage* (s T. Todorovom), 1972, *Dire et ne pas dire*, 1972, *La preuve et le dire*, 1973, *Les mots du discours*, 1980, *Les échelles argumentatives*, 1980, *L'argumentation dans la langue* (z J. C. Anscombe), 1983, *Le dire et le dit*, 1984, *Logique, structure, énonciation*, 1989.

IPrA

Distribution Centre
for YUI - S - H
Institutum studiorum humanitatisCentre culturel
Charles NodierOddelek za sociologijo
FF Univerze v Ljubljaniprof.
Oswald DUCROTL'argumentation dans la langue:
topoi et poliphonieArgumentacija v jeziku: topos in
polifonija

Lectures will be given in French

KD Ivan Cankar, Kidričev park 1
LJUBLJANA
09/12 - 14/12 1991, from 5 - 7 p.m.
Conference Hall Valvasor IHUMANISTIČNI SIMPOZIJ
1991-92VSAK TOREK OB 19. URI V PREDVALNICI 34
NA FILOZOFSKI FAKULTETI

8. 10. 1991 SVETLANA SLAPŠAK:

Hetera in filozof,

(pred predavanjem pozdravni nagovor dekana FF, prof. dr. Marka Kerševana, in predstojnika Oddelka za sociologijo, doc. dr. Iztoka Saksida).

14. 10. 1991 INGBORG WEBER-KELLERMANN:

Socialna zgodovina družine do danes

(predavanje bo v nemščini na Univerzi v Gradcu, prevoz organizira Humanistični simpozij.)

15. 10. 1991 IGOR KRAMBERGER:

Pisateljstva vstajanja.

22. 10. 1991 NEDA PAGON:

Prispevki k zgodovini žensk.

29. 10. 1991 RUDI RIZMAN:

Kako misliti človekove pravice?

5. 11. 1991 BOGDAN LEŠNIK:

Izbrana poglavja iz zgodovine norosti v Ljubljani.

12. 11. 1991 JANA ROŠKER:

Ženska in žensko vprašanje v sklopu kitajskega anarhističnega gibanja na pragu 20. stoletja.**Primer interkulturološke ženske študije.**

19. 11. 1991 MIRJANA ULE:

Drugi glas.

26. 11. 1991 VINCENT GAFFNEY:

Greeks, Romans and computers on Hvar: new approaches to classical archaeology.

3. 12. 1991 TANJA RENER:

Od tu do zasebnosti.

10. 12. 1991 OSWALD DUCROT:

L'argumentation dans la langue: topoi et poliphonie

(predavanje bo prevajano iz francoščine)

17. 12. 1991 MILICA A. GABER:

Ženske in politika.

7. 1. 1992 EVA D. BAHOVEC in JANEZ KREK:

"Anatomija je usoda".

14. 1. 1992 DARJA ZAVIRŠEK:

Od feministične antropologije k antropologiji spolov. Sponsor Humanističnega simpozija je
GAME'IT, d.d., računalniški inženiring.

Glavni namen seminarja je osvetliti eno od najzanimivejših lingvističnih teorij našega časa, argumentacijo v jeziku. Predavanja bodo pojasnila temeljne koncepte te teorije (polifonija, toposi, argumentativne lestvice, argumentativna usmeritev, notranje in zunanje hipoteze), in odgovorila na nekatera metodološka vprašanja lingvističnega raziskovanja.

Ker sodi seminar k posebni ponudbi tretjestopenjskega študija na *Oddelku za sociologijo*, je oddelk dobropotno prevzel informativni delež pri organizaciji. Tako lahko zainteresirani dobijo vse informacije v zvezi s kotizacijo, prenočitvi in ostalimi ponudbami ob seminarju *pri tajnici oddelka, g. Andreji Končan vsak delavnik od 9. do 14. ure, tel.: (061) 15-00-01, int. 388, fax: 15-93-37.*

PRIJAVNICA

(ime)	(priimek)
(zaposlen)	
(študent - fakulteta, smer)	
(kontaktni naslov)	
TELEFON:	
doma:	služba: .....

APPLICATION FORM

(name)	(forename)	
address:		
country:		
phone:	fax:	
TRAVEL ARRANGEMENTS	YES	NO
ACCOMMODATION	YES	NO
ACCOMMODATION RANGE		1 (40DM) 2 (80DM) 3 (160DM)

Prijava polje
na mesto
Application form
should be sent to:ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO
FILOZOFSKA FAKULTETA U V LJUBLJANI
Alkotova 12
61 001 LJUBLJANA YU